

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет сценічного мистецтва
Кафедра майстерності актора

Силабус
навчальної дисципліни
«СУЧАСНІ ТЕАТРАЛЬНІ ШКОЛИ»

Галузь знань - 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність - 026 «Сценічне мистецтво»
Освітньо-професійна програма
«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»
Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Харків, 2024

Силабус склав

Заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри майстерності актора
Ігор Олександрович БОРИС

Мова навчання – українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри майстерності актора

Протокол № 2 від 27 серпня 2024 р

В.о. завідувача кафедри майстерності актора Віталій МІЗЯК

Зміни до силабусу затверджено на засіданні кафедри майстерності актора

Протокол № 8 від 11 листопада 2024 р

Завідувач кафедри майстерності актора Віталій МІЗЯК

Силабус затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

Зміни до силабусу затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва

Протокол № 4 від 28 листопада 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	Сучасні театральні школи
2.	Викладач	 <p>Борис Ігор Олександрович Авторський профіль: https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/sm/ma/boris.html</p>
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	+380953016693 ihor_borys@xdak.ukr.education
4.	Інформація про консультації / Дні занять	ihor_borys@xdak.ukr.education код курсу в Classroom 3qn3coj – четвер – 12.20, а також у зручний для здобувачів час за узгодженням з викладачем.
5.	Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисципліни «Майстерність актора», «Історія української культури».</p> <p>Постреквізити: Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Майстерність актора», «Історія світової художньої культури» та пр. и підготовці творчого проєкту.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «Сучасні театральні школи» посилює світоглядну та професійну підготовку бакалаврів ОПП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» зі спеціальності «Сценічне мистецтво».

3. МЕТА КУРСУ

Мета вивчення дисципліни – розкриття особливостей роботи актора як в сучасних, так і в зафіксованих існуючих традиційних театральних школах, теоретичні основи та етапи формування цих шкіл.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-

виробничій сценічній діяльності.

СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.

ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПР08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПР09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.

ПР11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, кіно, літератури, образотворчого мистецтва, музики; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.

ПР14. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного мистецького і культурного життя.

ПР15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.

ПР21. Презентувати результати професійної діяльності та проєктів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	вибіркова компонента	
Формат курсу	денна/заочна форма навчання, 3 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів - 3	
	ДФН	ЗФН
	загальна кількість годин	
	90 год.	
	аудиторних	
	30 год.	10 год.
	лекційних	
	10 год.	4 год.
	практичних	
	16 год.	4 год.
	семінарських	
	4 год.	2 год.
самостійна робота		
60 год.	80 год.	
тижневих годин для денної форми навчання -2 год.		
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Технічне обладнання Навчального театру, Проектор мультимед. Тегсо PJ2030, проектор мультимед. ASERS 1286, проекційний екран Walfix SNT-172, Лазерний презентер 2E-LPP-IB,	

	Windows 10, Google Workspace for Education
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекції / практичні / семінарські заняття Методи навчання: практичний метод; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; вербальний метод; наочний метод; інтерактивні методи («мозковий штурм», діалог Сократа, майстер-класи, метод проєктів).
Поточний контроль	виконання практичних завдань (акторські тренінги, створення акторських етюдів за методами роботи); виконання семінарських завдань (доповідь); виконання самостійної роботи (відпрацювання необхідних елементів майстерності актора за допомогою методів роботи актора в різних театральних школах).
Підсумковий контроль	Екзамен
Політика курсу*	Умовами опанування навчальної дисципліни «Сучасні театральні школи» є: <ul style="list-style-type: none"> ● систематичне виконання усіх поставлених завдань; ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); ● дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); ● запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf ● невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) ● визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього					
		о	л	пр	с	інд		с.р.	о	л	пр	с
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Використання досвіду попередніх часів і народів у сучасних технологіях роботи актора у театрі та кіно												
Тема 1. Вступ. Предмет «Сучасні театральні школи» в системі виховання професійного актора у сучасному театрі.	1	0,33				0,66	1	0,25				0,75
Тема 2. Дослідження сучасного світогляду професійного актора театру та кіно.	1	0,33				0,66	1	0,25				0,75
Тема 3. Первісна людина. Ритуальні та обрядові дієства слов'янських племен. Світогляд учасників та виконавців театралізованих дійств первісних людей.	1	0,33				0,66	1	0,25				0,75
Тема 4. Дослідження ритуальних та обрядових дійств первісних людей американського континенту.	1	0,5				0,5	1	0,25				0,75
Тема 5. Дослідження ритуальних та обрядових дійств етнічних народів майя, ацтеків та інків.	1	0,5				0,5	1	0,25				0,75
Тема 6. Дослідження світогляду	1,5	0,5				1	1,5	0,25				1,25

середньої Азії, Китаю та Японії.												
Тема 7. Дослідження світогляду учасників та виконавців театралізованих дійств на території Індії та африканського континенту.	2	0,5		0,5		1	2	0,25		0,33		1,42
Тема 8. Дослідження світогляду учасників та виконавців театралізованих дійств західноєвропейськ их та скандинавських племен.	2	1				1	2	0,25				1,75
Тема 9. Дослідження світогляду та техніки та технології виконавців в ритуальних дійствах та обрядах Єгипту.	2	1				1	2	0,33				1,66
Тема 10. Дослідження світогляду та роботи актора в театральних дійствах в Древній Греції.	3	1				2	3	0,33				2,66
Розділ 2. Спосіб мислення актора												
Тема 11. Дослідження світогляду та роботи актора в театральних дійствах в Древньому Римі.	3	1				2	3	0,33				2,66
Тема 12. Дослідження світогляду та роботи актора в театральних	4	1				3	4	0,33				3,66

дійствах в Середньовіччі.												
Тема 13. Дослідження світогляду та роботи актора в театральних дійствах в епоху Відродження та Класицизму.	4	1				3	4	0,33				3,66
Тема 14. Дослідження світогляду та роботи актора у виставах театру ХІХ- ХХ століття.	7	1				6	7	0,33				6,66
Тема 15. Метод роботи актора в театрі Б.Брехта та використання елементів в сучасній професії актора.	6,5			0,5		6	6,5			0,33		6,17
Тема 16. Метод роботи актора в театрі Л. Курбаса та використання елементів в сучасній професії актора.	9		4			5	9		1			8
Тема 17. Метод роботи актора за школою «психологічний жест», «енергетичний центр актора».	8		3			5	8		0,5			7,5
Тема 18. Метод роботи актора за школою фантастичного реалізму.	8		3			5	8		0,5			7,5
Тема 19. Метод роботи актора в театрі Г. Крега та використання елементів в сучасній професії актора.	6			1		5	6			0,33		5,66
Тема 20. Метод роботи актора в театрі	8		3			5	8		1			7

Шкала оцінювання національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи	Рекомендована література (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 12)	Кількість балів, які може отримати здобувач
Особливості техніки і технології роботи актора в театрі «Березіль».	1. Заснування театру «Березіль» 2. Техніка і технологія роботи актора в театрі «Березіль» 3. Творчі досягнення Л. Курбаса.	1; 3; 8; 11; 17; 18	4
Методика роботи актора за школою «психологічний жест», «енергетичний центр актора» та її вплив на сучасних професійних акторів театру та кіно.	1. «Психологічний жест» 2. «Енергетичний центр актора»	2	4
Методика «фантастичного реалізму» та її вплив на техніку і технологію в роботі актора сучасного театру та кіно.	1. Розкрити сутність терміну «фантастичний реалізм», різноманітність його використання. 2. Використання технології «фантастичного реалізму» у сучасному театрі.	16	4
Засвоєння особливостей техніки і технології роботи актора в театрі-лабораторії Є. Гротовського.	1. Методика техніки і технології роботи актора Є. Гротовського. 2. Творчі досягнення Є. Гротовського.	7; 13	4
Вивчення студентами специфічних елементів акторського тренінгу в	1. Метод техніки і технології роботи актора в театрі абсурду.	2; 3; 6; 16	4

театрі абсурду. «парадоксу»,	2. Ознаки театру «парадоксу» та абсурду. 3. Елементи акторського тренінгу в театрі абсурду.		
Разом			20

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи	Рекомендована література (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 12)	Кількість балів, які може отримати здобувач
Дослідження світогляду учасників та виконавців театралізованих дійств на території африканського континенту	1. Культові ритуали африканських племен. 2. Вплив ритуалів африканських племен на роботу сучасного актора.	14; 20	3
Метод роботи актора в театрі Б.Брехта та використання елементів в сучасній професії актора.	1. “Маленький Органон” Б. Брехта. 2. Сутність теорії Б. Брехта. 3. Творчі досягнення Б. Брехта.	4; 6; 14; 16	3
Вживання методів Гордона Крега у сучасному театрі.	1. Найважливіші компоненти театральної теорії: дія, над маріонетка, маска. 2. Поетичний театр – театр символів. 3. Реформа сценічного простору.		3
Вивчення символіки та естетики японських театрів.	1. Створення театру Но і Кабукі. 2. Символіка та естетика театру Но і Кабукі. 3. Театр Но і Кабукі у сьогоденні час.	2; 6; 14	3
Реалістична, традиційна, професійна школа виховання акторів в системі порівняння із сучасними різноманітними напрямками поліфонії в техніці і технології роботи актора.	Взаємозв’язок реалістичної театральної школи і креативності в інноваціях пошуків нових технологій в роботі актора театру та кіно.		3
Разом			15

10. ТЕМИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	Види сучасних технологій в контексті театрального навчання.	0,5
2	Розглянути основні ритуали майя, ацтеків та інків.	0,5
3	Дослідити особливості театрів майя, ацтеків та інків.	0,5
4	Естетика, релігія та мораль.	0,5
5	Архітектура давньогрецького театру.	0,5
6	Стадіонність.	0,5
7	Архітектура давньоримського театру.	0,5
8	Гладіаторські бої та циркові ігри.	0,5
9	Театр масок.	0,5
10	Вплив релігії на театр.	0,5
11	Гістріони, жонглери, скоморохи, ваганки.	0,5
12	Літургійні драми, містерії, міраклі, мораліте, фарс, карнавал.	0,5
13	Театр «Глобус».	0,5
14	Комедія дель арте.	0,5
15	Опера, як окремий вид театру.	0,5
16	Французька школа виховання акторів в 20-30 роках.	0,5
17	Створення німецького театру «Берлінен Ансамбль».	0,5
18	Польський театр в період II пол. XX ст.	0,5
19	Основні методи роботи у епічному театрі.	0,5
20	Вплив Бертольта Брехта на сучасний театральний процес.	0,5
21	Традиції та новаторство в методиці роботи актора театру «Березіль».	0,5
22	Теоретична та практична спадщина Л. Курбаса. Використання методу перетворення в інших театральних школах світу.	0,5
23	Застосування системи «центру» та «психологічного жесту» у світовій театральній практиці.	0,5
24	Використання технології «фантастичного реалізму» у сучасному театрі.	0,5
25	Визначення театру маріонетки та надмаріонетки.	0,5
26	Вживання методів Гордона Крега у сучасному театрі.	0,5
27	Сутність методу «енергетичної пластики» в роботі актора.	0,5

28	Роль Є. Гротовського у світовому театральному процесі.	0,5
29	Поліфонічні та синтетичні методи роботи актора.	0,5
30	Методи роботи актора у театрі жорстокості та театрі абсурду.	0,5
	Разом	15

11. ПИТАННЯ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ТЕСТУВАННЯ

1. Специфіка роботи актора за методикою Є.Гротовського «пластична енергетика».
2. Принципи застосування методики Б.Брехта у сучасному театрі та кіно ХХІ ст.
3. Принципи застосування методики Ш.Дюллена у сучасному театрі та кіно ХХІ ст.
4. Специфіка роботи актора за методикою Г.Крега «метафорична символіка».
5. Принципи застосування методики Г.Крега у сучасному театрі та кіно ХХІ ст.
6. Життєвий і творчий шлях Ш.Дюллена та його метод роботи з акторами.
7. Принципи застосування методики Л.Курбаса у сучасному театрі та кіно ХХІ ст.
8. Специфіка роботи актора за методикою Ш.Дюллена «голоси світу», «звуки світу».
9. Принципи застосування методики Є.Гротовського у сучасному театрі та кіно ХХІ ст.
10. Специфіка роботи актора за методикою Л.Курбаса «метод перетворення», «акцентований вплив».
11. Принципи різниці в специфіці в театрі реалістично-психологічному та за методом Є.Гротовського «пластична енергетика».
12. Життєвий і творчий шлях Є.Гротовського.
13. Принципи різниці в специфіці в театрі реалістично-психологічному та за методом Б.Брехта «метод відчуження», «зонги».
14. Життєвий і творчий шлях Л.Курбаса.
15. Життєвий і творчий шлях Б.Брехта.
16. Принципи різниці в специфіці роботи актора в театрі реалістично-психологічному та за методом Г.Крега «метафоричний символізм».
17. Життєвий і творчий шлях Г. Крега.
18. Специфіка роботи актора за методикою Б.Брехта «метод відчуження», «зонги».
19. Розуміння різниці у специфіці роботи актора у драматичному театрі та у сучасних естрадних, телевізійних шоу-програмах.
20. Різниця роботи актора за методом Л.Курбаса та Є.Гротовського.
21. Який головний елемент у роботі актора над майбутнім сценічним образом у театрі та кіно для будь-якої театральної та кіношколи?
22. Японський театр Кабукі та специфіка роботи актора в ньому.
23. Театр Но та специфіка роботи актора в ньому.
24. Американська школа виховання акторів в театрі Бродвею та кіностудії Голлівуд.
25. Італійська школа виховання акторів.
26. Іспанська школа виховання акторів.
27. Скандинавська школа виховання акторів.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова

1. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919.- Львів, 2001
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка "обману": навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практ. заняття) – Київ: Ліра-К, 2016
3. Борис, Ігор. Таїнство творіння актора та режисера [Текст] : науково-дослідницька монографія / Ігор Борис. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 224 с.
4. Борис І.О., Плохотнюк Г. М. Майстерність актора : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. спец. «Театр. мистец.» / М-во культури і туризму України, Харк.

- держ. акад. культури, Каф. майстерності актора; [уклад. : І. О. Борис, Г. М. Плохотнюк]. — Х. : ХДАК, 2007. — 40 с.
5. Брокетт О. Г. Історія театру : [посібник]. – Львів : Літопис, 2014
 6. Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. – Львів, 2005.
 7. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посібник – К.: НАКККіМ, 2014
 8. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перфомер. / Є. Гротовський. – Львів: Факел, 1999. – 185 с.
 9. Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.
 10. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посібник. – К. : КДІТМ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2001
 11. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
 12. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 1999. 208 с.
 13. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. М. Москаленко]. Київ : Основи, 2001. 917 с.
 14. Наконечна О. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: монограф. / О. Наконечна. – Одеса: Астропринт, 2006. – 248 с.
 15. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. - 640 с.
 16. уклад. І. О. Борис. Шлях до професії актора театру та кіно (відповідно до вимог ECTS): навч.-метод. посіб. з навч. дисципліни "Майстерність актора" для студ. 1-4 курсів спец. "Актор драм. театру та кіно". Х. : ХДАК, 2012

Додаткова

17. Гринишина М. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть : Реалізм. Дискурс / Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2013. 344 с.
18. Єрмакова Н. Березільська культура : історія, досвід / Ін-т екран. мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
19. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру. Початок ХІХ – початок ХХ ст. / Ростислав Григорович Коломієць; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. – К.: Інтертехнологія, 2008 – 135 с.
20. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). – К. : Факт, 2000.160 с.
21. Миленька Г. Д. Історія зарубіжного театру (від Античності до Просвітництва: [навч. посібник]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2007
22. Нариси з історії театального мистецтва України ХХ століття : Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
23. Проскураков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. – Львів : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2001
24. Український театр ХХ століття : антологія вистав / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва ; за заг. ред. М. Гринишиної. Київ : Фенікс, 2012. 963 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>